

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกงานด้านการตลาดยา ของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์

ชูเพ็ญ วิบูลสันติ

สายวิชาบริหารเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Corresponding author: chupenv@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: สืบค้นความคิดเห็นต่อบัญชีที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกงานด้านการตลาดยา **วิธีการศึกษา:** สืบค้นความคิดเห็นจากตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อเข้ารับการฝึกงานการตลาดยา 2) นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ผ่านการฝึกงานการตลาดแล้ว และ 3) บัณฑิตเภสัชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เคยผ่านการฝึกงานด้านการตลาดยาและกำลังทำงานด้านการตลาดยา ศึกษาความสำคัญต่อบัญชีในด้านคุณลักษณะของแหล่งฝึก (8 ข้อ) คุณลักษณะของตัวนักศึกษาเอง (11 ข้อ) สภาพแวดล้อมของแหล่งฝึก (5 ข้อ) เกณฑ์หรือวิธีการที่กำหนดโดยแหล่งฝึก (9 ข้อ) และปัจจัยอื่น ๆ (5 ข้อ) โดยให้ตัวอย่างให้ความสำคัญ (สำคัญมาก, สำคัญน้อย, ไม่สำคัญ) สำหรับแต่ละข้อย่อย **ผลการศึกษา:** ส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างทั้งสิ้น 105 คน ได้รับคำตอบคืนมา 95 คน (อัตราตอบกลับร้อยละ 90.47) พบว่าตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของแหล่งฝึกในด้านความพร้อมในการรับนักศึกษาฝึกงาน มีแผนงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม คุณภาพของแผนงานและการฝึกอบรม เป็นอันดับต้น ๆ ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของตัวนักศึกษาเอง ตัวอย่างให้ความสำคัญอันดับต้น ๆ ในด้านความมุ่งมั่นและจริงจังในการรับการฝึกปฏิบัติงาน ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะกับงานที่ปฏิบัติ บุคลิกภาพของผู้ฝึกปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตัวเอง การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาดยา และความสัมพันธ์และรู้จักกาลเทศะของผู้ฝึกปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งฝึกนั้น ตัวอย่างให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของที่พักหรือของที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน การเดินทางสะดวก เป็นปัจจัยต้น ๆ ส่วนปัจจัยด้านหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยแหล่งฝึกนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านการมี การฝึกทักษะครอบคลุม มีการแจ้งเนื้อหา/ตารางเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึกงาน มีการมอบหมายผู้ดูแลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น ๆ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญได้แก่ ช่วงเวลาที่แหล่งฝึกมาสัมภาษณ์เพื่อรับเข้าฝึกงาน สรุป: ความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกด้านการตลาดยาค่อนข้างหลากหลาย สามารถใช้ชี้แนะเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างฝ่ายนักศึกษาและแหล่งฝึกด้านการตลาดได้

คำสำคัญ: การตลาดยา, การตัดสินใจ, การเลือกแหล่งฝึกงาน

Thai Pharm Health Sci J 2009;4(2):245-251[§]

บทนำ

ปัจจุบันเภสัชศาสตร์บัณฑิตมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่วิชาชีพด้านบริหารและการตลาดยามากขึ้น ทำให้การแข่งขันในการสมัครเพื่อให้ได้งานสาขานี้มากขึ้น ดังนั้นเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ควรให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงานในแหล่งฝึกที่มีความพร้อมและให้การฝึกปฏิบัติที่ดี เป็นประโยชน์แก่นักศึกษา

จากการดำเนินการและประสานงานการฝึกปฏิบัติงานให้นักศึกษาเภสัชศาสตร์ได้ฝึกปฏิบัติงานในบริษัทระดับแนวหน้าและบริษัทที่มีความพร้อมสูงในการรับนักศึกษาหลาย แห่ง ในช่วง พ.ศ. 2544 - 2549 คณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานฯ แผน 2 (เภสัชกรรมปฏิบัติ) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่นักศึกษาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ไม่ว่าจะปัจจัยด้านคุณลักษณะของแหล่งฝึก สิ่งแวดล้อมของแหล่งฝึก หลักเกณฑ์/วิธีการฝึกปฏิบัติงาน

[§] 14th year of Srinakharinwirot Journal of Pharmaceutical Science

ที่แหล่งฝึกตั้งไว้ และช่วงระยะเวลาในการฝึก ในขณะที่แหล่งฝึกปฏิบัติงานก็อาจมีนโยบายหรือเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาเข้าฝึกงาน เช่น จำนวนนักศึกษาที่จะรับ คุณสมบัติของนักศึกษา เช่น บุคลิกภาพ ความมุ่งมั่น ทศนคติต่องาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้ประสงค์จะฝึกปฏิบัติงานและผู้ให้การฝึกปฏิบัติงานควรได้รับทราบและมีการสื่อสารข้อมูลเหล่านี้ เพื่อให้มีความเข้าใจและยอมรับในความคิดเห็นและกฎกติกาที่พึงปฏิบัติ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาในการเลือกแหล่งฝึกที่มีความพร้อมในการให้การฝึกปฏิบัติที่ดีทางด้านการตลาดยาและมีความเหมาะสม ทั้งปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งฝึก ด้านคุณสมบัติของนักศึกษาเอง ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งฝึก ปัจจัยด้านหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกปฏิบัติงานของแหล่งฝึก รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งผลการศึกษาคือจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาที่จะได้ทราบแนวทางการเลือกแหล่งฝึกที่มีความพร้อมและให้การฝึกปฏิบัติที่ดี และสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกปฏิบัติงานด้านการบริหารและการตลาดยาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และอาจช่วยให้นักศึกษามีความตั้งใจที่จะขอเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของแหล่งฝึกงานด้วย

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อเข้ารับการฝึกงานการตลาดยา 2) นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ผ่านการฝึกงานการตลาดแล้ว และ 3) บัณฑิตเภสัชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เคยผ่านการฝึกงานด้านการตลาดยา และกำลังทำงานด้านการตลาดยา

เนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ส่วน คือ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของแหล่งฝึกงานด้านการตลาด มี 8 ข้อ เช่น ขนาดหรือลำดับของยอดขายผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์/ความน่าเชื่อถือของบริษัท การเป็นบริษัทของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (original product) หรือบริษัทของผลิตภัณฑ์ชื่อสามัญ (generic drug product, local-made) 2) ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักศึกษาเอง มี 11 ข้อ เช่น ผลการศึกษา (GPA) บุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตัวเอง และการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาดยา 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งฝึก มี 5 ข้อ เช่น สถานที่ตั้งของแหล่งฝึกใกล้ที่พัก ความปลอดภัยของทั้งที่พักและที่ฝึก

ปฏิบัติงาน 4) ปัจจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกปฏิบัติงานของแหล่งฝึก มี 9 ข้อ เช่น ระยะเวลาปฐมนิเทศ (orientation) ที่ยาวหรือสั้น การมีการฝึกทักษะครอบคลุม การมีพี่เลี้ยงดูแลในช่วงออกฝึกงานภาคสนาม การมีการฝึกงาน ในหลายๆ เขต และ 5) ปัจจัยอื่น ๆ จำนวน 5 ข้อ เช่น ช่วงระยะเวลาในการฝึก จำนวนนักศึกษาที่จะรับเข้าฝึก ค่าตอบแทน และข้อกำหนดจากแหล่งฝึก เป็นต้น

ในการตอบคำถาม ให้ผู้ตอบเลือกว่าแต่ละปัจจัยย่อย มีความสำคัญเพียงใดต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกด้านการตลาด โดยแบ่งเป็น สำคัญมาก สำคัญน้อย และไม่สำคัญ

การเก็บและรวบรวมข้อมูลทำในช่วงเดือนมกราคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2550 และนำมาประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยค่าร้อยละ และทดสอบความแตกต่างความถี่ของความคิดเห็นในแต่ละระดับในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน และในชายและหญิง โดยใช้สถิติ Pearson chi-square หรือ Fisher's exact test ตามความเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรม SPSS for windows version 11 พิจารณาความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ P -value < 0.05 (2-sided)

ผลการศึกษา

แบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งออกไปจำนวน 105 ฉบับ ได้รับคำตอบคืนมา 95 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับ (response rate) โดยรวมร้อยละ 90.47 รวมทั้ง 3 กลุ่มเป็นเพศชาย 34 คน และหญิง 61 คน เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มตัวอย่างพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีอัตราการตอบกลับสูงสุด (ร้อยละ 97.93) ตามด้วยกลุ่มนักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานด้านการตลาดแล้ว (ร้อยละ 86.21) ส่วนกลุ่มบัณฑิตที่ทำงานแล้ว พบอัตราการตอบกลับต่ำที่สุด (ร้อยละ 78.12) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งให้และจำนวนที่ตอบกลับจากตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนแบบสอบถามที่ตอบกลับ		
		ชาย	หญิง	รวม
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	44	14	29	43
นักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานแล้ว	29	11	16	27
เภสัชศาสตร์บัณฑิต	32	9	16	25
รวม	105	34	61	95

ความสำคัญของคุณลักษณะของแหล่งฝึกปฏิบัติงานด้านการตลาด

ตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญในปัจจัยเกี่ยวกับแหล่งฝึกปฏิบัติงานในหัวข้อความพร้อมของบริษัทในการรับนักศึกษาฝึกงาน การมีแผนงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม และคุณภาพของแผนงานและการฝึกอบรม เป็นลำดับต้น ๆ ในการเลือกแหล่งฝึกงานด้านการตลาด (ตารางที่ 2)

พบว่าตัวอย่างสามกลุ่มให้ความสำคัญในปัจจัยต่อไปนี้แตกต่างกัน ได้แก่ แหล่งฝึกปฏิบัติงานเป็นบริษัทต้นแบบ/บริษัทฯชื่อสามัญ (หรือ local-made) การมีแผนงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ยาที่มีจำหน่าย และความคล่องตัวของการขายได้ของผลิตภัณฑ์ ($P < 0.001$ และ $= 0.002, 0.020$ และ 0.033 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ พบว่าตัวอย่างเพศหญิงให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ ภาพพจน์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งฝึกปฏิบัติงานมากกว่าตัวอย่างเพศชาย ($P = 0.016$) (ไม่ได้แสดงรายละเอียดข้อมูล)

ความสำคัญของคุณลักษณะของนักศึกษาผู้ฝึกปฏิบัติงาน

ตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญในปัจจัยเกี่ยวกับการพิจารณาคูณลักษณะของตัวผู้ฝึกปฏิบัติงานเอง ในหัวข้อความมุ่งมั่นและจริงจังในการรับการฝึกปฏิบัติงาน ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะกับงานที่ปฏิบัติ บุคลิกภาพของนักศึกษาผู้ฝึกปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตัวเอง การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาด และความมีสัมมาคารวะและรู้จักกาลเทศะของฝึกงาน เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอันดับต้น ๆ ใน

การพิจารณาว่าจะตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกทางการตลาดยา ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกน้อย ได้แก่ ผลการศึกษา (GPA) และการวิเคราะห์ว่าตนเองจะได้รับคัดเลือกหรือไม่ (ตารางที่ 3)

พบว่าลักษณะการให้ความสำคัญต่อยปัจจัยต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน และไม่ต่างกันในชายและหญิง (ไม่ได้แสดงรายละเอียดข้อมูล)

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน

พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมแหล่งฝึกปฏิบัติงานที่ตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ความปลอดภัยของที่พักหรือของที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน และแหล่งฝึกปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่การเดินทางสะดวก (เช่น มีรถเมล์หรือรถไฟฟ้าจากที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงานไปที่พัก) ส่วนปัจจัยที่สำคัญน้อย ได้แก่ การที่แหล่งฝึกมีสถานที่ตั้งอยู่ในเมืองหรือชานเมือง และความพร้อมเรื่องสถานที่ขายอาหารและราคาของอาหาร (ตารางที่ 4)

พบว่าตัวอย่างสามกลุ่มให้ความสำคัญแตกต่างกันในปัจจัยเรื่อง การเดินทางสะดวก (มีรถเมล์ รถไฟฟ้า) จากที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงานไปที่พัก ($P = 0.019$)

นอกจากนี้ พบว่าตัวอย่างชายและหญิงให้ความสำคัญแตกต่างกันใน 3 ปัจจัย คือ สถานที่ตั้งของแหล่งฝึกอยู่ในเมือง (กรุงเทพฯ) หรือชานเมือง ความปลอดภัยของที่พักหรือที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน และสถานที่ตั้งของแหล่งฝึกใกล้ที่พัก ($P < 0.001$ และ $= 0.007$ และ 0.036 ตามลำดับ) (ไม่ได้แสดงรายละเอียดข้อมูล)

ตารางที่ 2 ความสำคัญของคุณลักษณะของแหล่งฝึกปฏิบัติงานด้านการตลาดยาต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ของนักศึกษาปี 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อฝึกงานด้านการตลาดยา นักศึกษาที่ฝึกงานด้านการตลาดยาแล้ว และบัณฑิตที่ทำงานด้านการตลาดยา

ข้อ ที่	คุณลักษณะของแหล่งฝึกงาน	นักศึกษาที่ยังไม่ได้ฝึกงาน			นักศึกษาที่ฝึกงานแล้ว			บัณฑิต		
		สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
1	ขนาด (ลำดับของยอดขายผลิตภัณฑ์)	22	18	3	20	7	—	10	14	1
2	ภาพลักษณ์ ภาพพจน์ ความน่าเชื่อถือ (image)	41	2	—	24	3	—	23	2	—
3	เป็นบริษัท Original / บริษัท Local made	22	19	17	26	1	—	24	1	—
4	ความพร้อมของบริษัทในการที่จะรับนักศึกษาฝึกงาน	40	3	—	27	—	—	24	1	—
5	มีแผนงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม	41	1	1	25	2	—	25	—	—
6	คุณภาพของแผนงานและการฝึกอบรม	41	2	—	22	5	—	23	2	—
7	ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ยาที่มีจำหน่าย	22	17	4	19	8	—	7	17	1
8	ความคล่องตัวของการขายได้ของผลิตภัณฑ์	26	17	—	13	14	—	7	17	1

ตารางที่ 3 ความสำคัญของคุณลักษณะของนักศึกษาต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ของนักศึกษาปี 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อม เพื่อฝึกงานด้านการตลาดยา นักศึกษาที่ฝึกงานด้านการตลาดยาแล้ว และบัณฑิตที่ทำงานด้านการตลาดยา

ข้อ ที่	ผู้ฝึกปฏิบัติ	นักศึกษายังไม่ได้ฝึกงาน			นักศึกษาที่ฝึกงานแล้ว			บัณฑิต		
		สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
1	ผลการศึกษา (GPA)	2	35	6	4	21	2	1	19	5
2	บุคลิกภาพ	43	—	—	26	1	—	24	1	—
3	ความเชื่อมั่นในตัวเอง	40	3	—	27	—	—	23	2	—
4	ความชอบและหรือความถนัดในวิชาชีพหรืองานที่ต้องปฏิบัติ	41	2	—	23	4	—	22	3	—
5	คำแนะนำจากรุ่นพี่ หรือ อาจารย์	28	15	—	20	7	—	20	4	1
6	วิเคราะห์ตนเองว่าจะได้รับคัดเลือก	28	14	—	16	11	—	19	6	—
7	ความมุ่งมั่นและจริงจังในการรับการฝึกปฏิบัติงาน	42	1	—	25	2	—	25	—	—
8	ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะกับงานที่ปฏิบัติ	41	2	—	25	2	—	25	—	—
9	การยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งฝึกงาน*	35	8	—	18	9	—	19	6	—
10	การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาดยา	42	1	—	25	2	—	23	2	—
11	ความมีสัมมาคารวะและรู้จักกาลเทศะ	43	—	—	26	1	—	23	2	—

* อาทิเช่น ห้ามสมัครงานในช่วงฝึกงาน

ตารางที่ 4 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของแหล่งฝึกปฏิบัติงานด้านการตลาดยาต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ของนักศึกษาปี 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อม เพื่อฝึกงานด้านการตลาดยา นักศึกษาที่ฝึกงานด้านการตลาดยาแล้ว และบัณฑิตที่ทำงานด้านการตลาดยา

ข้อ ที่	สภาพแวดล้อม	นักศึกษายังไม่ได้ฝึกงาน			นักศึกษาที่ฝึกงานแล้ว			บัณฑิต		
		สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
1	สถานที่ตั้งของแหล่งฝึกใกล้ที่พัก	22	20	1	15	10	2	10	13	2
2	สถานที่ตั้งของแหล่งฝึกอยู่ในเมือง (กรุงเทพฯ) หรือชานเมือง	12	28	3	16	9	2	10	12	3
3	การเดินทางสะดวก (รถเมล์, BTS, รถไฟฟ้าใต้ดิน)	40	3	—	22	4	1	14	10	1
4	ความปลอดภัยของที่พักหรือของที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน	41	2	—	23	2	2	22	3	—
5	ความพร้อมเรื่องสถานที่ขายอาหารและราคา	18	24	1	9	15	3	10	13	2

ความสำคัญของหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกที่กำหนดโดยแหล่งฝึก

ปัจจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกที่แหล่งฝึกกำหนดที่ ตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญมากในการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ได้แก่ การมีการฝึกทักษะครอบคลุม (ทั้ง selling skill and technique, mock detailing) มีการแจ้งเนื้อหา/ตารางเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึกงาน และมีการมอบหมายให้มีผู้ดูแลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ (ตารางที่ 5) ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุดได้แก่ การอนุญาตให้ฝึกงานนอกเขตกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ พบว่าตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม และตัวอย่างชายและหญิงให้ความสำคัญต่อปัจจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

ความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ

พบว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่ตัวอย่างทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญในการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก โดยปัจจัยที่ได้รับความสำคัญในอันดับต้น ๆ เช่น ช่วงเวลาที่แหล่งฝึกมาสัมภาษณ์เพื่อรับเข้าฝึกงาน ว่าบริษัทใดจะมาก่อนหรือหลัง (ตารางที่ 6) ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยอย่างเห็นได้ชัดในทั้งสามกลุ่ม คือ ปัจจัยเกี่ยวกับค่าตอบแทน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงและอาหาร ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า นักศึกษาที่ยังไม่ได้ฝึกงานนั้น ให้ความสำคัญกับกติกากำหนดจากแหล่งฝึก เช่น ลำดับการเลือกแหล่งฝึก และความเข้มข้นในการคัดเลือกเข้าฝึกงาน มากกว่าที่พบในกลุ่มนักศึกษาที่ฝึกงานแล้วและในกลุ่มบัณฑิต

นอกจากนี้ พบว่าตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม และตัวอย่างชายและหญิงให้ความสำคัญต่อปัจจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

ตารางที่ 5 ความสำคัญของหลักเกณฑ์/วิธีการฝึกที่กำหนดโดยแหล่งฝึกต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ของนักศึกษาปี 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อฝึกงานด้านการตลาดยา นักศึกษาที่ฝึกงานด้านการตลาดยาแล้ว และบัณฑิตที่ทำงานด้านการตลาดยา

ข้อ ที่	ผู้ฝึกปฏิบัติ	นักศึกษาที่ยังไม่ได้ฝึกงาน			นักศึกษาที่ฝึกงานแล้ว			บัณฑิต		
		สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
		1	25	16	2	14	12	1	13	11
2	42	1	—	24	3	—	23	2	—	
3	39	4	—	24	3	—	20	5	—	
4	39	4	—	26	1	—	23	2	—	
5	31	12	—	20	7	—	19	6	—	
6	28	15	—	11	16	—	11	14	—	
7	21	21	1	14	13	—	9	15	1	
8	27	16	—	15	12	—	12	12	1	
9	14	27	2	13	12	2	8	16	1	

ตารางที่ 6 ความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ ต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งฝึก ของนักศึกษาปี 4 ที่กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อฝึกงานด้านการตลาดยา นักศึกษาที่ฝึกงานด้านการตลาดยาแล้ว และบัณฑิตที่ทำงานด้านการตลาดยา

ข้อ ที่	ผู้ฝึกปฏิบัติ	นักศึกษาที่ยังไม่ได้ฝึกงาน			นักศึกษาที่ฝึกงานแล้ว			บัณฑิต		
		สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
		1	31	12	—	23	4	—	14	10
2	33	10	—	21	6	—	20	5	—	
3	31	11	1	19	6	2	16	9	—	
4	10	27	6	9	15	3	8	15	2	
5										
	- ลำดับการเลือกแหล่งฝึก	36	5	2	15	12	—	17	8	—
	- ความเข้มข้นในการคัดเลือกเข้าฝึกงาน	35	6	2	14	13	—	18	7	—

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในปัจจัยเกี่ยวกับแหล่งฝึกปฏิบัติงานในด้านความพร้อมของบริษัทที่จะรับนักศึกษาฝึกงาน มีแผนงานการฝึกอบรมคุณภาพของแผนงานและการฝึกอบรม เป็นอันดับต้น ๆ ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการคุณลักษณะของตัวนักศึกษาเอง ตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านความมุ่งมั่นและจริงจังที่จะรับการฝึกปฏิบัติงาน ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะกับงานที่ปฏิบัติ บุคลิกภาพของผู้ฝึกปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตัวเอง การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาดยา และความมีสัมมาคารวะและรู้จักกาลเทศะของผู้ฝึกปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยต้น ๆ ที่ให้ความสำคัญ ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งฝึกนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของที่พัก

หรือของที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน การที่แหล่งฝึกปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่การเดินทางสะดวก เป็นปัจจัยต้น ๆ ส่วนปัจจัยด้านตัวผู้ฝึกปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในหัวข้อความมุ่งมั่นและจริงจังในการรับการฝึกปฏิบัติงาน ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะกับงานที่ปฏิบัติ บุคลิกภาพของผู้ฝึกปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตัวเอง การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการตลาดยา และ ความมีสัมมาคารวะและรู้จักกาลเทศะของผู้ฝึกปฏิบัติงาน เป็นลำดับแรก ๆ ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยแหล่งฝึกนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการมีการฝึกทักษะการฝึกงาน มีการแจ้งเนื้อหา/ตารางเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึกงาน มีการมอบหมายให้ผู้ดูแลการฝึกอบรมอย่างเป็น

ระบบ เป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น ๆ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ได้แก่ ช่วงเวลาที่แหล่งฝึกมาสัมภาษณ์เพื่อรับเข้าฝึกงาน ว่าบริษัทใดจะมาก่อนหรือหลัง เนื่องจากจะมีผลต่อการที่จะได้รับคัดเลือกจากแหล่งฝึกหรือไม่ และเกี่ยวกับโอกาสที่จะได้แหล่งฝึกที่ต้องการไปฝึก ทั้งนี้เพราะความต้องการของผู้ขอรับการฝึกงานมีมากกว่าผู้รับฝึกงาน

นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสามกลุ่ม ให้ความสำคัญในบางเรื่องแตกต่างกัน ได้แก่ การเป็นบริษัทอันดับรับซึ่งต่างจากบริษัทภายในประเทศ แหล่งฝึกมีแผนงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม แหล่งฝึกอยู่ในพื้นที่ที่การเดินทางสะดวก ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ยาที่มีจำหน่าย ความคล่องตัวของการขายได้ของผลิตภัณฑ์ ส่วนการให้ความสำคัญต่อเรื่องต่าง ๆ ในชายและหญิงนั้น เพศหญิงให้ความสำคัญต่อบางประเด็นมากกว่าเพศชาย อันได้แก่ สถานที่ตั้งของแหล่งฝึกว่าอยู่ในเมือง (กรุงเทพฯ) หรือชานเมือง ภาพลักษณ์ ภาพพจน์ ความน่าเชื่อถือ (image) ของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน ความปลอดภัยของที่ฝึกหรือที่ตั้งของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน และสถานที่ตั้งของแหล่งฝึกใกล้ที่พักเพียงใด

โดยสรุป หากนักศึกษาเภสัชศาสตร์มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานด้านการตลาดยาในแหล่งฝึกที่มีคุณภาพและความพร้อมในการฝึก จะเสมือนได้ทดลองทำงานล่วงหน้า ทำให้รู้งานและได้ฝึกทักษะการทำงาน ดังนั้นนักศึกษาหรือผู้ประสงค์จะขอฝึกปฏิบัติงานควรมีโอกาสตัดสินใจเลือกแหล่งฝึกงาน ในขณะที่เดียวกันผู้ให้การฝึกปฏิบัติงานหรือสถานประกอบการซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาของบุคลากรในการให้การฝึกอบรมย่อมต้องมีโอกาสตัดสินใจเลือกผู้ขอฝึกปฏิบัติงานที่มีความตั้งใจและสามารถพัฒนาตนเองให้ประกอบวิชาชีพนี้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ บริษัท AstraZeneca จำกัด ที่ให้ทุนสนับสนุนอุดหนุนการวิจัยนี้ ขอขอบคุณเภสัชกรอนุเทพ เลิศสกุลทอง ที่ให้การสนับสนุนและให้ข้อมูลเบื้องต้นบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สนับสนุนสถานที่ทำการวิจัยจนงานสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

1. กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
2. ชูเพ็ญ วิบูลสันติ. การตลาดยา (พ.ศ. 2526 และฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526.
3. ชูเพ็ญ วิบูลสันติ. การวิจัยการตลาดยา. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.
4. ชูเพ็ญ วิบูลสันติ. การบริหารเภสัชกิจ. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
5. ชูเพ็ญ วิบูลสันติ, สุเชต ลีพหาชีวะ. การศึกษาเพื่อพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนด้านการตลาดยาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้ประกอบการ. *ไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ* 2551;3(2):271-276.
6. Kotler, Philip. Marketing management: analysis, planning, implementation, and control, 7th ed. Englewood Cliffs, New Jersey, USA. Prentice-Hall Inc., 1996.

Factors Effecting Pharmacy Students' Decision in Selecting Drug Marketing Training Preceptor

Chupen Viboonsunti

Department of Pharmaceutical Care, Faculty of Pharmacy, Chiangmai University

Corresponding author: chupenv@hotmail.com

ABSTRACT

Objective: This survey research aimed to examine the opinion and decision of pharmacy students and graduates in selecting preceptors which provide drug marketing internship programs. **Method:** Survey questionnaires were given to 4th year pharmacy students preparing for the internship program, trained students, and graduates with training experience. We asked the subjects to rate importance of each factor on decision to choose preceptors (very important, not too important, and not important at all). These factors included preceptor characteristics (8 questions), student characteristics (11 questions), environment/living (5 questions), preceptor rules/protocols (9 questions), and others (5 questions). **Results:** Ninety-five out of 105 subjects (90.47%) returned the questionnaire. Among the 3 groups of respondents, preceptor characteristics that were rated the most important included the entrepreneur's qualified internship program, availability of comprehensive training covering essential skills (esp. selling techniques and detailing), training schedule with specified timetable, and availability of assigned trainer. Regarding student characteristics, the most important characteristics included student's determination in marketing training, readiness to adapt to the training, student's personality, self-confidence, attitude on marketing job, and student's etiquette. In terms of environment and living, the most important characteristics included site location, travel, and safety of living place. About rules/protocols of the preceptors, factors rated the most important were comprehensive program, well-informed program content and schedule, and specifically assigned trainer. Other factor was time of the year for internship application interview. **Conclusion:** Importance of factors on pharmacy student decision to choose internship preceptor was determined. It can be used to help foster understanding between involving parties in drug marketing training.

Key words: drug marketing, decision making, training preceptor, selection

Thai Pharm Health Sci J 2009;4(2):245-251[§]

[§] 14th year of Srinakharinwirot Journal of Pharmaceutical Science